

13:21-25 The End, and the Beginning

1. Abarbanel to Shoftim 13:21

אז ידע מנוח כי מלאך ד' הוא ולא זכר אשתו, להעיד שאשתו כבר היתה מרגשת בהיותו מלאך, כמו שאמרה בראשונה "ומראהו כמראה מלאך האלקים", אבל מנוח עם הארץ היה ולא הרגיש בו כי אם כאשר עלה בלהב המזבח ונעלם מעיניו.

"Then Manoach knew that it was a *malach* of Gd" – And it did not mention his wife, testifying that his wife already realized he was a *malach*. As she said at first, "His appearance was like the appearance of a *malach* of Gd." But Manoach was an *am ha'aretz*, and he did not realize it until the *malach* ascended in the fire of the altar and disappeared from before his eyes.

2. Abarbanel to Shoftim 13:24

וידמה שרמזה שישמש את האלקים כל ימי חייו בניירותו, וגם רמז שיהיה שממה גדולה לפלשתים. ולכן לא פרסם סבת השם ההוא:
 It appears that she hinted that he would serve [*shimush*] Gd all his life as a *nazir*, and this name also hinted that there would be great destruction [*shemamah*] for the Philistines. This is why he did not publicize the reason for the name.

3. Talmud, Sotah 9b

מלמד שהיתה שכינה מקשקשת לפניו כזוג כתיב הכא "לפעמו במחנה דן" וכתוב התם "פעמון ורימון".
 This teaches that the Shechinah knocked before him, like a clapper. It says here "to be *po'eim* for him in the camp of Dan," and in Shemot 39:26 it says, "a *paamon* and a pomegranate."

4. Ralbag to Shoftim 13:25

שפעם היה חושב להלחם עם פלשתים ופעם חושב להמנע מזה כפעמון זה שמכה אילך ואילך:
 For at times (*paam*) he thought to fight the Philistines and at times he thought to refrain from this, like a *paamon* which strikes this way and that.

5. Radak to Shoftim 13:25

ויהיה פירוש "לפעמו" לחזקו, הפך בנין נפעל והתפעל ממנו, שהוא הסרת הכח ושבירת האיברים, כמו "נפעמתי ולא אדבר" ו"תפעם רוחו" ו"תתפעם". וכבר כתבתי בו פירושים אחרים בספר מכלל בשרש 'פעם', אבל זה הפירוש הוא הנכון בעיני. ובדברי רז"ל...
 And the meaning of *l'paamo* is "to give him strength," the opposite of the form of *nifal* and *hitpael* from it, which is removal of strength and breaking of *eivarim*, as in "*nifamti* and I will not speak (Tehillim 77:5)," "*Vatipaem* his spirit (Bereishit 41:8)," "*Vatitpaem* (Daniel 2:1)". And I have already recorded other explanations in the *Michlol* under "*pa'am*", but this explanation is right in my eyes. And in the words of our Sages...

Introducing Chapters 14-16

6. Shemot 34:15-16

פן תכרת ברית לישוב הארץ וננו אחר אלהיהם ונכחו לאלהיהם וקרא לה ואכלת מזבח: ולקחת מבגדתי לבגדי וננו בגדתי אחר אלהיהם וננו את בגדי אחר אלהיהם:

7. Devarim 7:1-4

כי יביאך ד' אלקיך אל הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה ונשל גוים רבים מפניך החתי והגרְגְּשִׁי והאמרי והכנעני והפְּרִזִי והחוי והיבּוּסִי שְׂבָעָה גוים רבים ועצומים מְּךָ: ונתנם ד' אלקיך לפניך והפיתם החרם תחרים אתם לא תכרת להם ברית ולא תחנם: ולא תתחטן בם בתוך לא תתן לבנו ובתו לא תקח לבנה: כי יסיר את בנה מאחרי ועבדו אלהים אחרים וקרה אף ד' בכם והשמידה מהר:

8. Talmud, Avodah Zarah 36b

בנותיהן דאורייתא היא, דכתיב 'לא תתחתן בם!' דאורייתא ז' אומות, אבל שאר עובדי כוכבים לא, ואתו אינהו וגזור אפילו דשאר עובדי כוכבים. ולר"ש בן יוחי דאמר 'כי יסיר את בנך מאחרי' לרבות כל המסירות, מאי איכא למימר? אלא דאורייתא אישות דרך חתנות, ואתו אינהו גזור אפילו דרך זנות...

Their daughters are subject to a biblical prohibition, "You shall not marry among them!" The biblical prohibition is for the seven [Canaanite] nations, but not other nations, and the rabbis prohibited even other nations. And per Rabbi Shimon bar Yochai who said that "He will cause your sin to stray from Me" includes all who cause straying, what could [be the rabbinic prohibition]? Rather, the biblical prohibition is against the manner of marriage, and the rabbis prohibited even in the manner of *znuf*...

9. Rabbi Moses Maimonides (Rambam, 12th century Egypt), Mishneh Torah, Laws of Prohibited Relationships 12:1-2
ישראל שבעל עכו"ם משאר האומות דרך אישות, או ישראלית שנבעלה לעכו"ם דרך אישות הרי אלו לוקין מן התורה שנאמר לא תחתן
בם בתך לא תתן לבנו ובתו לא תקח לבנך, אחד שבעה עממין ואחד כל אומות באיסור זה, וכן מפורש על ידי עזרא ואשר לא נתן בנותינו
לעמי הארץ ואת בנותיהם לא נקה לבנינו. ולא אסרה תורה אלא דרך חתנות אבל הבא על הכותית דרך זנות...

If a Jew mates with an idolater from the other nations in the manner of marriage, or a Jewess mates with an idolater in the manner of marriage, the Torah dictates lashes for them, as it says, "And you shall not marry among them; you shall not give your daughter to his son, and you shall not take his daughter for your son." The prohibition applies for the seven nations and any nation, and so was explicit via Ezra, "And that we will not give our daughters to the nations of the land, and their daughters we shall not take for our sons." And the Torah only prohibited the manner of marriage, but one who lives with a Cuthite in the manner of *znut*...

10. Rabbeinu Yaakov ben Asher (Baal haTurim, 13th-14th century Germany/Spain), Tur Even haEzer 16

כותית אף על פי שאין בה לאו אסורה מדרבנן... ונ"ל שאינו אלא בז' עכו"ם דלא קי"ל כרבי שמעון...

A Cuthite, even though there is no biblical prohibition, is still prohibited rabbinically... And it appears to me that this [verse] is only for the seven nations, for we do not follow Rabbi Shimon...

11. Rabbi Yosef Karo/Rabbi Moshe Isserles (16th century Israel/Poland), Shulchan Aruch Even haEzer 16:1

ישראל שבעל עובדת כוכבים, דרך אישות, או ישראלית שנבעלה לעובד כוכבים (דרך אישות), הרי אלו לוקין מן התורה, שנאמר: לא תחתן בם (ויש חולקין בזה).

Rabbi Karo: If a Jew mates with an idolatress in the manner of marriage, of a Jewess mates with an idolater (in the manner of marriage), they are lashed for violating the Torah text, as it says, "And you shall not marry among them."

Rabbi Isserles: And some dispute this.

12. R' Moses Maimonides (Rambam, 12th century Egypt), Mishneh Torah, Laws of Prohibited Relationships 13:14-16

אל יעלה על דעתך ששמשון המושיע את ישראל או שלמה מלך ישראל שנקרא ידיד ד' נשאו נשים נכריות בגיותן, אלא סוד הדבר כך הוא, שהמצוה הנכונה כשיבא הגר או הגיורת להתגייר בודקין אחריו שמא בגלל ממון שיטול או בשביל שררה שיזכה לה או מפני הפחד בא להכנס לדת, ואם איש הוא בודקין אחריו שמא עיניו נתן באשה יהודית, ואם אשה היא בודקין שמא עיניה נתנה בבחור מבחורי ישראל, אם לא נמצא להם עילה מודיעין אותן כובד עול התורה וטורה שיש בעשייתה על עמי הארצות כדי שיפרושן, אם קבלו ולא פירשו וראו אותן שחזרו מאהבה מקבלים אותן שנאמר "ותרא כי מתאמצת היא ללכת אתה ותחזל לדבר אליה."

לפיכך לא קבלו בית דין גרים כל ימי דוד ושלמה, בימי דוד שמא מן הפחד חזרו, ובימי שלמה שמא בשביל המלכות והטובה והגדולה שהיו בה ישראל חזרו, שכל החוזר מן העכו"ם בשביל דבר מהבלי העולם אינו מגירי הצדק. ואעפ"כ היו גרים הרבה מתגירים בימי דוד ושלמה בפני הדיטות, והיו ב"ד הגדול חוששין להם לא דוחין אותן אחר שטבלו מכ"מ ולא מקרבין אותן עד שתראה אחריתם.

ולפי שגייר שלמה נשים ונשאן, וכן שמשון גייר ונשא, והדבר ידוע שלא חזרו אלו אלא בשביל דבר, ולא על פי ב"ד גיירום, חשבן הכתוב כאילו הן עכו"ם ובאיסורן עומדין, ועוד שהוכיח סופן על תחלתן שהן עובדות כו"ם שלהן ובנו להן במות והעלה עליו הכתוב כאילו הוא בנאן שנאמר "אז יבנה שלמה במה."

Do not entertain the thought that Shimshon, Rescuer of Israel, or Solomon, King of Israel, who was called a "friend of Gd", married foreign women when they were not Jewish. Rather, the secret of the matter is thus: The proper mitzvah is that when a *ger* or *giyoret* comes to convert we investigate him to see whether he is coming to join the religion to gain money or power, or out of fear. If he is a man, we investigate whether he has turned his eyes to a Jewish woman. If she is a woman, we investigate whether she has turned her eyes to a Jewish man. If no cause is found, we inform them of the weight of the yoke of Torah and the strain for ignorant people in practicing it, so that they will separate from it. If they accept and do not separate, and we see that they pursue this from love, we accept them, as Ruth 1:18 says, "And she saw that she was making an effort to go with her, and she stopped speaking to her."

Therefore the courts did not accept converts in the time of David and Solomon – in the days of David lest they come from fear, and in the days of Solomon lest they pursue this for the empire, benefit and power which Jews had. An idolater who pursues it for one of the empty aspects of this world is not a righteous convert. Still, many converts converted in the days of David and Solomon, with regular people [acting as judges]. The High Court was concerned for them, not rejecting them since they had still immersed but not drawing them near until it could see their end.

And because Solomon converted women and married them, and Shimshon also converted and married, and it was known that [the women] pursued this only for benefit and were not converted by a [true] court, the text viewed them as idolaters, remaining prohibited. Further, their end demonstrated their original intent, for they served their idols and built altars, and the text viewed it as though [Solomon] had built them, as Kings I 11:7 says, "Then Solomon built an altar."